55 *Lita*

d wſzego złego, W

wſzelkie

ánie

orze

grzech

ſtwa

s Pan

niem. ſkrzydeł ſwoich

Modli

E. ktorego O

oim rozu

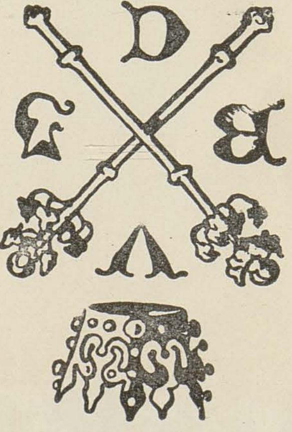
woic

tanarios alendos esse vberius; Mercurialis ad hanc diuersitatem tollendam duplex scribit esse quartanæ principium, aliud breue, quod primis paroxismis terminatur, aliud, quod concluditur terminis cruditatis, & coctionis, & longissimum esse solet addens Auicennam, si primo modo accipiatur principium, recte imperare victum tenuem ab initio quartanæ, sed si secundo modo, valde melius sentire Gal. & alios, dum in hoc principio dicunt minime expedire victum tenuem; veruntamen huic responso acquiescere minime possum, quoniam quartana febris legitime, & exquisita longissima esse solet 1.epid.com. 3.t.4. quod si quis dixerit Hipp. in lib. de carnibus ad finem memoriæ traditũ reliquisse, quartanam febrem duabus hebdomadis iudicari, & 2.aph. 25. æstiuas quartanas breues nuncupare, concedam & ego quamlibenter, sed cum rarissime hoc eueniat in ea, de qua sermo, & vnicuique vel ruditur in arte versato abunde constet in morbo, qui cito sua tempora permeat, nulla ratione conuenire victum liberalẽ, sed omnino parcum, nunquam putauerim ad hoc ipsum solum in eo præcepto tradendo respexisse Auiccenam. Accedit, quod Auic. nõ loquitur de huiusmodi quartanis quę paucis terminantur paroxismis, vt clare ex eo colligitur, quod subiungit, post tres septimanas pleniori cibo nutriendos esse quartanarios, ita vt expresse velit in quartana de qua sermo, a principio tenui omnino victu esse vtendum, non pleno, & copioso, vt habet Gal. Quamobrẽ dicatur potius, si nos propriam rationem, & indicationes spectemus, quæ a temporibus morborum accipiuntur, ita esse agendum, vt consulit Gal. ipse, verum si ad aliquod aliud,

C quod coniunctum sit, respiciamus, quodque propriam quandam habeat indicationem, quæ priorem ex morbo desumptam obscuret, profecto debemus rationem, si non vndique aliqua saltem ex parte immutare; fere enim semper a principio quartanæ, veluti cuiuscunque affectus melancholici prima vocata regio plurimis scatere solet crudioribus excrementis ex mala concoctione ventriculi, qui in illis frigidus est; vnde inter initia cogi videtur medicus tenuem victum præscribere, vt interim coquantur, ac debellentur cruditates, a quibus ventriculus leuatus rectius proprio fungitur offitio, qua re præstita, possumus victus rationem instituere prout tẽpus, & natura morbi postulare videtur. Ex quibus clare cernitur, quomodo victus ratio, & plena, vt ait Galen. & tenuis, vt habet Auicen. in quarta[illegible] Vbi enim curans medicus co-

D gnouerit multas [illegible] vndique debeant, antequam morbum adaugea[illegible] que præscribatur, quo maiori ex parte deuictas [illegible] assequetur; postea vero vsque ad consistentiá m[illegible] t viros in illud vsq; tempus ferendo oneri suffic[illegible] lutum quæsitũ, mox (cũ paucis Chyrurgicum fo[illegible] maceuticum ventum est in quo primum multis c[illegible] bus probatum fuit, quartanam a principio lenite[illegible] pit 1. ad Glauc. & male agere medicos illos rec[illegible] ibus insequentes, contra Gal.

mentem

9220-9242
AUG.

tanarios alendos esse vberius; Mercurialis ad hanc diuersitatem tollendam du-
plex scribit esse quartanæ principium, aliud breue, quod primis paroxismis ter-
minatur, aliud, quod concluditur terminis cruditatis, & coctionis, & longissimu
esse solet addens Auicennam, si primo modo accipiatur principium, recte im-
perare victum tenuem ab initio quartanæ, sed si secundo modo, valde melius
sentire Gal. & alios, dum in hoc principio dicunt minime expedire victum te-
nuem; veruntamen huic responso acquiescere minime possum, quoniam quar-
tana febris legitime, & exquisita longissima esse solet 1. epid. com. 3. t. 4. quod si
quis dixerit Hipp. in lib. de carnibus ad finem memoriæ traditũ reliquisse, quar-
tanam febrem duabus hebdomadis iudicari, & 2. aph. 25. æstiuas quartanas bre-
B ues nuncupare, concedam & ego quamlibenter, sed cum rarissime hoc eueniat
in ea, de qua sermo, & vnicuique vel ruditur in arte versato abunde constet in
morbo, qui cito sua tempora permeat, nulla ratione conuenire victum liberalẽ,
sed omnino parcum, nunquam putauerim ad hoc ipsum solum in eo præcepto
tradendo respexisse Auiccenam. Accedit, quod Auic. nõ loquitur de huiusmo-
di quartanis quę paucis terminantur paroxismis, vt clare ex eo colligitur, quod
subiungit, post tres septimanas pleniori cibo nutriendos esse quartanarios, ita
vt expresse velit in quartana de qua sermo, a principio tenui omnino victu esse
vtendum, non pleno, & copioso, vt habet Gal. Quamobrẽ dicatur potius, si nos
propriam rationem, & indicationes spectemus, quæ a temporibus morborum
accipiuntur, ita esse agendum, vt consulit Gal. ipse, verum si ad aliquod aliud,
C quod coniunctum sit, respiciamus, quodque propriam quandam habeat indica
tionem, quæ priorem ex morbo desumptam obscuret, profecto debemus ratio-
nem, si non vndique aliqua saltem ex parte immutare; fere enim semper a prin-
cipio quartanæ, veluti cuiuscunque affectus melancholici prima vocata regio
plurimis scatere solet crudioribus excrementis ex mala concoctione ventriculi,
qui in illis frigidus est; vnde inter initia cogi videtur medicus tenuem victum
præscribere, vt interim coquantur, ac debellentur cruditates, a quibus ventri-
culus leuatus rectius proprio fungitur offitio, qua re præstita, possumus victus
rationem instituere prout tẽpus, & natura morbi postulare videtur. Ex quibus
clare cernitur, quomodo victus ratio, & plena, vt ait Galen. & tenuis, vt habet
Auicen. in quartana ab initio administrari possit. Vbi enim curans medicus co-
D gnouerit multas latitare cruditates, quæ absumi vudique debeant, antequam
morbum adaugeant, tunc ab eo cibus tenuis eo vsque præscribatur, quo maiori
ex parte deuictas a calore, & consumptas ieiunio assequetur; postea vero vsque
ad consistentiã morbi pleniorem cibũ imperet, vt viros in illud vsq; tempus fe-
rendo oneri sufficere valeant. Post huiusmodi solutum quæsitũ, mox (cũ paucis
Chyrurgicum fontem absoluerimus) ad Pharmaceuticum ventum est in quo
primum multis cum rationibus, tum auctoritatibus probatum fuit, quartanam
a principio leniter esse tractandam, vt Gal. præcipit 1. ad Glauc. & male agere
medicos illos recentiores, qui nonnullas è veteribus insequentes, contra Gal.
mentem

NIEZWYCZAYNY PRODIGALISTA,

BO

Szczęśliwy nâder y Chwalebny

BENEDYKT S.

Przy doroczney Uroczystośći Swoiey rewolucyi,

W Kośćiele Tynieckim,

KAZANIEM

Niebu y Swiátu,

OGŁOSZONY.

Przewielebnemu Jego Mośći Xiędzu

THEODOROWI ZIELONACKIEMU,

PRZEOROWI y KVSTOSZOWI Tynieckiemu, &c.

NA WIAZANIE,

W Roku Páńskim 1716.

w Dźień Pátroná Swiętego

KONFEROWANY.

Przez

X. ANIOŁA IGNACEGO GORZYNSKIEGO,

Zakonu Swiętego PAWŁA, Pierwszego Pustelniká, ná ten czás Káznodźieię Konwentu Krákowskiego.

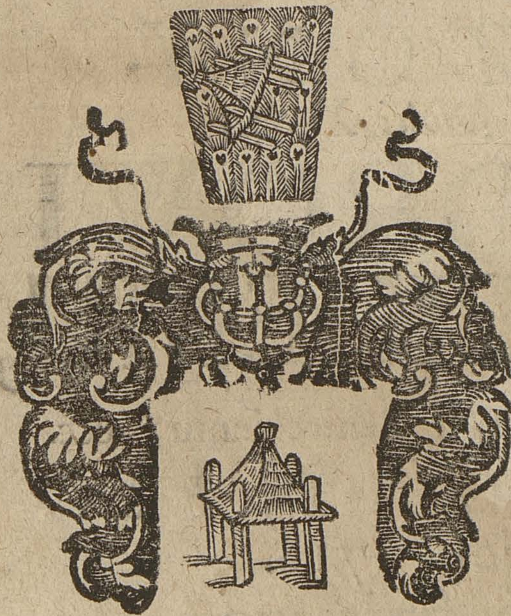
W KRAKOWIE,

W Drukárni Fránćiszká Cezárego, J. K. M. tákże J. O. J. Mośći Xiędzá Biskupá Krákowskiego, Xiążęćiá Siewierskiego, Ordynáryinego Typografá.

Ná Herb
J. M. X. ZIELONACKIEGO, Práłatá Tynieckiego.

In Acervum.

Fructibus æternis compleat horrea Cæli. *D. Venant.*
Quid non habet pulchri constructus Acervus. *(Hor: Satyrá 1ma.*
E medio, fortunæ ductus, Acervo. *Iuv, Sat: 13.*

Brog prozny á czemu to? Herb ZIELONACKIEGO
Podobno Polská náßá, nie ma tak godnego
Dotad honorarium, *áby nápełnitá,*
Włościele ZIELONACKICH, *zasługi y dźielá.*

Ná Herb
Przeświętnego Klasztoru Tynieckiego.

In Claves & Ensem. Corona Regia supra.

Reserantur & astra per illas. *D. Venant.*
Et clavem ostendens hæc (ait) arma gero. *(Ovid: 1. Fastorum.*
Nam quantũ ferro, tantum pietate potentes Stamus, *(Propert: l. 3.*

Miecz czemu? czemu Klucze? y świetna Koroná,
W cny Benedyktyńskiego, Kleynot wchodzą Groná.
Miecz Męstwo, Klucz Ich wierność, w świetey zná-
cza wierze,
Toć Korone powinien kázdy bráć, y bierze.

Aug 9237

Perilluſtri & Admodùm Reverendo Domino,

D. THEODORO ZIELONACKI,

Regij & Archicænobialis Monaſterij Tynecenſis PRIORI, ac CVSTODI meritiſſimo, PRÆPOSITO Koscielnenſi, Digniſſimo.

Necnon Illuſtribus, Religioſiſſimis, Admodùm Reverendis in Chriſto Patribus & Dominis, VICEPRIORI, DECANIS, THEOLOGIS, PRÆPOSITIS, totiq; Celeberrimo Aſceterio Tynecenſi, ejuſdem Sacri Ordinis Profeſsis.

Iałem Herbownemi Prześwietnego Konwentu Tynieckiego Kluczámi, apertum campum, *Wielkiego Pátryárchę* BENEDYKTA S. *Pánegirycznym, lubo* impari eloquio encomiſandi *Kazániem, dźiś przy doroczney* THEODORA *S. rewoluciey*, eam gloriæ meſſem *ná Benedyktyńskich zebrána niwách, w Rodowitym twoim* reverentiali cultu *zkłádam Leſzczyeu*, Perilluſtris & Admodùm Reverende Domine. *Rozumiem że kwádruie wyproźnionemu* in ſubſidium Patriæ & Eccleſiæ *ZIELONACKICH Brogowi*, copioſa meritorum ubertas BENEDYKTA S. *ktory* in tantum *w Chwale Swietych Boskich* excrevit augmentum, *że rzadki z nim weqwał, y rowny wchodźić może paragon.* *Kwádruie* Nominalibus Theodori Tynecenſis Aſceterij *Prałatá, ktory nie tylko ieſteś* DEVM in nomine portans, *ále też* exemplari vitâ, vivam *ná ſobie* BENEDYKTA S. imaginem præfers. *Szczyćiło ſię niekiedy* Regale ArchiCænobium, *godnym wiekopomney pámięći I. M. Xiedzem ZIELONACKIM Stryiem twoim, Tynieckim Prałatem, oraz y Officiałem Káliskim, ktory Krolewski Na-*

iáśnieyszego K*AZIMIERZA Snopek ták delikátno* in nativo *konserwował* Acervo, *że nie tylko* fructu sexagesimo, *ále też* centesimo, *to wyborne Krolewskiey Fundáciey obfitowáło źiárno. Kwitnęły ná ten czás pod ZIELONACKIM* doctarum frontium laureæ, *krzewiłá się obserwá, y wszelka Konwentu tego* felicitas *zostawáłá* in flore. *Niewspominam inszych w rożne kolligácye rozkrzewionych ZIELONACKICH* surculos, *ktorzy* togâ sagoq; decori *záwsze* cum dispendio *zdrowia, y znácznym uszczerbkiem fortuny, niezwiedłym ku Oyczyznie certowáli kándorem;* tu unus computaris pro mille, Perillustris & Admodùm Reverende Domine. *Ktory w ták nieszczęśliwych konjunkturách, wźiawszy ná śiebie* Religiosi Cætûs Coloniam, commisso spondes florida quæque Gregi, *nádźieiá w BOGU, że pod ZIELONACKIM* reflorescent omnia, *y to co nieszczęśliwa wiekow teráźnieyszych* depressit egestas, Te gubernante resurget. Præfert *znáczne* vestigia *czułey twoiey Pásterskiey opieki Wieś Kośćielna, w ktorey* Tuam sponsam, *ták* interno auxisti decore, *że się słusznie* Vrbana, non Villana *intytułowáć może. Dobrze Prześwietna* BENEDYKTA *Fámilia, Herbownych nie komu inszemu, ále THEODOROWI powierzyłá Kluczow, ktory* sanctè, *bo z BOGIEM* suarum immunitatum & privilegiorum Regale conservabit ærarium. *Pod te klucze y moiá licha Káznodźieyska gárnie się* opella, *żeby* in sinu gratiarum vestrarum hac clave reclusa, *od krytycznych byłá* tutata *Zoilow, ktora* quotquot apices & literas præfert, tot vota reponit, *żeby* Perillustrem & Admodùm Reverendam Dominationem Vestram, *iáko naydłużey w czerstwym zdrowiu z cáłym Przeświętnym Zgromádzeniem,* servent Superi, & si facere nequeunt, immortalem Religioni decori, Ecclesiæ utilitati, Te faciant diuturnum, sic optat

Perillustris, Illustrium & Admodùm Reverendarũ Dominationum Vestrarum,

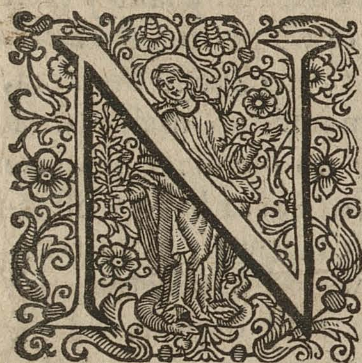
Servus devinctissimus & Cliens.

Fr. ANGELVS GORZYNSKI,
Præd: Crac.

KAZANIE.

Ecce nos reliquimus omnia. *Math.* 19.

NA podobnym bárdzo y náder dobrym ośiadł ten mieyſcu, kto między dwiemá niebeſpiecznemi terminámi śrzednią ſobie upátrzył rezydencyą, gdy przeſtąpiwſzy chćiwe łákomſtwo, y ſzkodliwe márnotractwo, pomiárkowánym zoſtał Liberáliſtą; bo táki *omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci, & honeſtum utili.* NN. Nie tylko bowiem ludźie rozumni, ále y ſam BOG tákich łákomcow ſrodze nie náwidźi; mamy tego oczywiſtą probę ná Krolu Achábie, ktorego ſnać nie dla czego inſzego precz wygluzował y wyrzućił Mátheuſz S. z regeſtru Proſápiey IEZVSOWEY, tylko dla tego, że názbyt był chćiwym, y dotąd nie śiadł do ſtołu ſwego uſpokoiony, pokiby chlebá cudzego, chlebá Nábothowego, *da mihi vineam &c.* nie ſzárpnał y dobrze nie ukąsił, *non comedit panem ſuum, quia quærebat alienum*; á podobno wiedźiał, co tám powiedźiano: że *nullum eſt vitium tetrius, quàm avaritia, præſertim in Principibus & Remp. gubernantibus.* Wiedźiał, co y ſam Duch S. wyráźił, że *tria ſunt inſatiabilia, & quartum nunquam dicit ſufficit*: **trzech rzeczy trudno kto náſyći, á czwarta nigdy nie záwoła mam doſyć;** ná ktory to text Auguſtyn Wielki, táki komment dáie: *ſicut infernus quoſcunque devoraverit, nunquam dicit ſufficit, ſic & in avarum, etſi omnes confluxerint theſauri, nunquã ſatiatur,* niechay iáko naywięcey piekło poźrze gorące, nigdy iednák páſzczeki ſwey nie záwrze, ták też y łákomy, czyli nieużyty,

3. Reg. c. 21.

Ambroſ.

żyty; ktory, *niſi cùm moritur, nihil rectè facit*; nigdy nie uſtánie w ſwoich zabiegách y ćiekáwey chćiwośći, by też wſzytkie y cáłego świátá ogárnał y pochłonał bogáctwá, *nunquã ſatiatur*. Wyráźił to dobrze y ow madry Filozof *Diogenes*; przychodźi do ſąmśiádá iednego, prośi o káwáłek chlebá, przychodźi do drugiego, prośi o tálent złotá, á on ſpyta Filozofá, czemuż mię to miły Bráćie rázem o ták wiele infeſtuieſz? á drugiego o máła rzecz prośiſz; odpowie Filozof przezorny. *Stobæus.* *Quia ab alijs iterum me ſpero accepturum, à te nunquam*, wieſz czemu to Pánie, tylko mi nie miey zá złe: oto temu, bo od drugich ſpodźiewam ſię codźień bráć potroſze, á od ćiebie nigdy, bo wiem iákiś ty Pan ſzczodry, umieſz nie iednemu chleba ſwego udźielić, ále ná kiju: przyznam ſię, że wźiął pięknie ten łákomiec y skapcá, iáko y drudzy po nośie. Ale podźmy tákże do niepomiárkowánych Liberáliſtow, á ráczey nieuważnych świátá tego utrácyuſzow, obaczymy iáko y tych wſzędźie dobrze myia. Zápátruie ſię czáſu pewnego *Plutarchus* ná Chudeuſzá iednego, przedtym zbytecznego bogaczá, á on ie podłe bárdzo Oliwki, czyli Pomáráńcze, miáſto winá Albáń kiego, wody ſię nápija, y rzecze do niego: *ſi ſic antea pranſiſſes, malam cænam nunquam habuiſſes*, miára było y oſtrożnie Pánie Bráćie fortuna ſwa ſzáfowáć, powoli było trząſáć workiem, álo, luſztyk rzadko było wołáć, pewniebyś był nigdy ná ták liche gody, y mizerna nie tráfił dygetę. *Si ſic pranſiſſes, &c.* Przechodźi ſie znowu *Diogenes* nimo Páłác znácznego w iego Kráiách Senatorá iednego, oraz y Liberáliſty niepomiárkowánego, aſz obaczy ná de drzwiámi owego Páłacu, tákowa záwieſzona inskrypcya: *venalis Domus*, **Dom czy** *Anton.* *Laërtius.* **Páłac ná przedáy**; weźmie prędko kálámarzá y piorá, y te słowá przydáie; *Facilis divinatio præ immodica crapula evomatur domus*, pewnie żeś zgadł Pánie moy, muśiſz przedáć rad nie rad ten ták koſztowny y bogáty zá co, zá to, Páłac ſwoy, boć iuż w worku dla pijáńſtwá, koſterſtwá, y márnotráctwá twego, cále watku y máteryey nie ſtawa, utráćiwſzy ták wielka ſubſtáncya, nie maſz zá co zlewáć, muśiſz ſię fántowáć. Ná Dworze Zygmuntá Ceſárzá pocznie chwalić *Pilninius Emporia* Kupieckie, y ſámych Kupcow w Páńſtwie iego, wielka czułość, ſtáránie y pilność, ták dálece, (powiáda) że drudzy y przez ſen hándle ſwe ſzczęśliwie prowádza; usłyſzy to pomieniony Monárchá, y rzecze do niego: *Ergo tu infelix, qui etiam vigilando rem tuam conſumis*; wſtydź że ſię ztad wſtydź, á wiele nie dyſzkuruy, tym bowiem ſámym gdy tych chwaliſz,

ſáme-

iámego śiebie gániſz, oni (práwiß) y ná ten czás gdy ſmáczno záſypiáią, o fortunę ſię ſtáráią, á ty gdy czuwaß, nie śpiß y ná iáwie zoſtáieß, máiętność ſwoię roſproßaß, y márnie ią iáko ieden utrácyuß trwoniß; to táka záwße *Criſis*, táka bez reſpektu y márnotrawcow, zbytecznych Prodigáliſtow, potykáłá cenſurá, á przećię gdy uważam dźiśieyßą Ewángelią Swiętą, gdy ważę iey słowá. *Ecce nos reliquimus omnia*, oczywiśćie widzę, że y tám nie maß niby żadnego pomiárkowánia, nie maß *illud quod medium eſt*, *atq; utrumq; probatum*, oczywiśćie widzę, że Ewángeliſtá Páński rzecz ſwoię kieruie do wielkiego Patryárchy BENEDYKTA S. y w klar mu nieiáko mowi. *Ecce vos BENEDICTE reliquiſtis omnia.* **Oto y wy Oycze S. BENEDYKCIE/ opuśćiliśćie/ rozdáliśćie/ rozßáſowáliśćie/ cośćie mieli wßytko**; y názbyt hoynym Liberáliſtą zoſtáliśćie, *reliquiſtis omnia*: Niechże y ták będźie, á ia ießcze rzetelniey powiem, że BENEDYKT S. dla tego *reliquimus omnia*, ieſt chwalebnym y bárdzo ßczęśliwym u niebá y u świátá Prodigáliſtą. Iákimby to záś bydź mogło ſpoſobem, pokażę ná teráźnieyßym Kazániu. Ad M. D. G. *Æneas Sylvius*

Ylużby doſyć ná tym, iużby doſyć powiedźieć to, co práwie Ewángelia ſámá w záłożonych słowách ná chwałę BENEDYKTA námięniłá S. bo lubo ználeść nie może rozum ták podły, wymowá ták ládáiáka, dowćip ták opußczony, ktoryby nie obfitował w máteryą, y pewnie więkßa trudność mowiącemu wybráć nie to, co ma mowić, ále co między ták wielą wielkich rzeczy zámilczeć może: Przećięß choćiaßby wßytkie nabożne ſercá, wſzytkie nayobſzernieyße konceptá, ktorekolwiek dźiś y záwße chwałę BENEDYKTA sławią, choćiaßby ſáme niebieskie Duchy przezemnie niegodnego mowiły, bo ludzkie nie wydołáią, nád ludzkich BENEDYKTA S. wynośić wielkośći, ktoremu ſámá wielkość skłoniłá ſię Boska, choćiaßby słoneczne promienia, w wyborne odmieniwßy ſię słowá, do mnie ſię skupiły, lepiey mogłyby mowić, więcey nád to, do czego mi niby ſámá Ewángelia pochop dáie, nigdy by nie mogły. Więc niechay kto chce iáko roſpußczonemi żaglámi ná to niezbrodzone chwały BENEDYKTA S. pußcza ſię morze, niechay kto chce *eminentiora* przypiſuie mu *encomia*, ia záraz u brzegu ſtoiąc, uniżam uſtá moie, grzebię słowá moie w prochu, podłe tylko y *demiſſa*, iáko podły Káznodźieiá ná pochwałę iego wynáyduię *Elogia*, bo wiem dobrze, co tám *Seneca* powiedźiał; *Parvus Pu-*

millio, licèt in monte constiterit, Colossus magnitudinem suam ser-

Seneca.

vabit, etiamsi steterit in puteo. Pigmeyczyk álbo Kárzeł, záwße Kárłem będźie, choćiaß stańie ná gorze, kolos záś y w studnią głęboką zárzućmy, záwße będźie kolosem. Ták też gdy y ia dniá dźiśieyßego BENEDYKTA S. ßczęśliwym y chwalebnym u niebá y u świátá Prodigálistą umyśliłem wystáwić, nie dla tego iuż náß BENEDYKT Patryárchá wielki (będąc kolossem Kośćiołá Bożego) będźie *Pumillio*, nie dla tego, nie: *servabit magnitudinem suam*; áni chcę tu teraz tego wyrażáć, co nápisał Doktor Anielski Thomaß S. że *illi qui intentione sequendi Christum, omnia sua dant, & ab animo suo omnem temporalium sollicitudinem removent, non sunt prodigi, sed perfectè liberales*; ci co dla Chrystusá Páná wßytko

2. 2dæ. q. 119. a. 2.

rozrzućili / rozdáli / rozproßyli czyli opuśćili / nie máią się dla tego Prodigálistámi mianowáć / ále ludźmi ánimußu bárdzo wspániáłego; bo mam też záraz przed oczymá, co wyráźił w liśćie swoim *Ennodius* do Stepháná Naywyżßego Namiestniká, głowy Kośćiołá Bożego, że *avara est dispensatio Sanctorum*: Weźmy ná trutynę to słowko *avara*, uznamy że ieżeli temu Mędrcowi godźiło się Swiętych, łákomymi (*impropriè* ták rozumiem, *& per metaphoram*) intytułowáć, czemuż tákże *impropriè* (ieżeliby kto tego chćiał) y náß BENEDYKT S. nie ma bydź chwalebnym u niebá y u świátá Prodigálistą? *Avara est dispensatio Sanctorum, quæ nihil reser-*

Ennodius

vando: owoż mamy choyną dystrybutę *universa proprium reducit ad meritum*, owoż mamy profit y fortunę, owoż mamy chwalebną y ßczęśliwą *prodigalitatem*. Co więkßa, oto y sam Pan Chrystus owemu zbytecznemu Ewángelicznemu Prodigáliśćie zda się konformowáć; wźiął álbowiem P. IEZVS od

Luca 15.

Rodźicow swoich nieoßácowáną kondycyą, wźiął naprzod od Oycá Niebieskiego Bostwo, wźiął potym od Mátki swey człowieczeństwo, *Quod Mater dedit foris est, quod autem Pater intus est; Mater dedit infirmitatem, Pater maiestatem, Mater dedit substantiam carnis, Pater dedit consortium Divinitatis, Mater dedit in quo vicit, Pater dedit in quo regnavit*, Co wźiął Syn Boski od Mátki / to pokazał świátu / co ma od Oycá / to pokrył ßátą nátury ludzkiey / ma od Mátki krewkość bez grzechu / ma od Oycá Przedwiecznego Máiestat / dálá mu Mátká máteryą ná zwyćiestwo / Oćiec władzą ná pánowánie. Náucza *Hugo à S. Victore*; Tę tedy substáncyą, tę kondycyą Syn Boski wßytkę rozßáfował, rozrzućił w dálekich od wysokiego niebá kráiách, ná tym tu świe-

świećie, ták dálece, że *Gverricus* z wielkim podźiwieniem woła: *O DEVM, si fas est dicere sui prodigum! præ desiderio hominis; an non prodigus? qui non tantùm sua, sed semetipsum impendit, ut hominem recuperaret*: o BOŻE náß/ iákożeś ieſt dla miłośći ludzkiey rozrutny! ázaß to nie rozrutność? rośpraßáć nie tylko dobrá swoie/ ále y sámym sobą zbytecznie ßáfowáć? ieżeli tedy dowćipny *Gverricus* odważył się Syná Boskiego názwáć (*cæteris paribus*, *Filium Prodigum*, zbytecznym, ále potrzebnym Prodigálistą; á czemuż ia iuż nie mam popieráć y elucydowáć záłożoney propozycyi, czemu nie mam ogłaßáć, że BENEDYKT S. iest chwalebnym y ßczęśliwym u niebá, y u świátá Prodygálista. Opisuiąc świątobliwe *Asceteria* Ewángelicznego, á przytym nießczęśliwego owego Prodigálistę, twierdzą że ten bárdzo bogátą y nigdy nieoßácowáną przemárnowáł fortunę, bo iuż nie doczesne iákie posántowáł dobrá, ále summę y pochodzące z nieoßácowáney Troycy Przenayświętßey skárbnice, utráćił bogáctwa; miał ten márnotrawny Synaczek *esse* od Oycá Przedwiecznego sobie kommunikowáne, ktore żeby tym doskonáley w sercu márnotrawnego Syná zostawáło, koßtownym ie Bostwá swego przyćisnął y przypieczętował Sygnetem. *Creavit DEVS hominem ad imaginem & similitudinem suam*; á ná cożmu wyßło to iestestwo: *esse*, był synem Boskim, ále przez swoie narowy iednym został świniopáśem, *optabat vesci siliquis porcorum*. Miał ten nießczęśliwy Prodigálistá wydźielone sobie od Syná Przedwiecznego ćiekáwe *intelligere*; widźiał co dobrego, co złego, widźiał iák to iest rzecz z trudnośćią odwetowána, stráćić łáskę Boską, á przećię *stultus factus in culpa*, to *patrimonium verbi Divini*, ták márnie utráćił, że Boskiego zápomniał Abecedarzá, *declina à malo*, *& fac bonum*. Miał ieszcze ten Synaczek y substáncyą, dáry od Duchá S. *velle*, to iest oświecenie rozumu y woli, á przećię ták go świátowe záślepiły ámázye, że utráćiwszy rozumne oczy, z grzechu w grzech, iáko ná łeb, czyli ná lep lećiał, *peccator cùm in profundum venerit contemnet*. A był że iuż teraz proszę tákim sposobem ták rozrutnym Prodigálistą dźiśieyszy wielki Patryárchá BENEDYKT S.? trudno! trudno! o tym nie tylko mowić, ále y pomyślić; ktory zámknięte w sercu swoim nádprzyrodzone Páná BOGA dáry, z ták czułą konserwował pilnośćią, że ich nie tylko prożno trwonić, ále się też z nich nigdy piekielnym rozbić nie dopuśćił rábuśiom. *Memor fui noctè nominis tui Domine, & custodivi legem tuam.* A iákże przećię z tym

C Ewán-

Ewángelicznym ſymbolizowáć może ſynem? oto ták: wźiął BENEDYKT *ex patrimonio* rodowitey Párenteli *eſſe glorioſum*, że miał bydź cáłey Nurſynow zaſzczytem Familij; iák że to rozſzáfował? oto *eſſe glorioſum* rozſzáfował zá iedno *eſſe abiectum*, owe ſobie ſercem weſołym intonuiąc słowá, *malo eſſe abiectus in Domo D E I, quàm habitare in tabernaculis peccatorum*; wrożyłá wyſoka fortuná purpurowe w honory *aſcenſus* BENEDYKTOWI Swiętemu, ále on to znikome świátowey áppárencyey *eſſe*, w pokorne zámienił *non eſſe*: wokowáło znákomite w Nurſyi urodzenie *ad ſubſellia* wyſokich godnośći, Naiáśnieyſze BENEDYKTOWI Swiętemu obiecywáło tytuły, prerogátywy świátowe, iednák on to *eſſe ſerenum*, zá grubą Zakonną kommutował żałobę; miał B E N E-DYKT S. z urodzenia *eſſe in ſpecula* naywyżſzych godnośći, áż on wolał *eſſe in ſpelunca*; á nie ieſt że to ſzczęśliwy Prodigáliſtá z B E N E D Y K T A? ále podźmy dáley; miał ieſzcze BENEDYKT wielkie *intelligere*, bo w Rzymſkich Athenách, w wyzwolonych doſkonále wyćwiczony náukách, *Romæ Liberalibus diſciplinis eruditus*, żadnemu ſobie wſpołkompánom ſwoim bráć prymu nie dopuśćił. A iákże y to doskonále że ták rzekę roſtrwonił *intelligere*? oto ie zámienił zá iedno głupſtwo: *nos ſtulti propter Chriſtum*; niechćiał bydź *ex Collegio* owych świátowych Sápientow, ktorzy częſtokroć byſtrego dowćipu ná boleſne cudzey sławy używáią punktury, o ktorych ták rzetelną GRZEGORZ S. czyni relácyą? *Huius mundi ſapientia eſt, cor machinationibus tegere, ſenſum verbis velare, quæ falſa ſunt, vera oſtendere; quæ vera ſunt, falſa demonſtrare*: umykał z dáleká od tey zápowietrzoney Kátedry, *in Cathedra peſtilentiæ non ſedit.* Wyſokie *intelligere* w błáhe o ſobie zámienił rozumienie, y ſtawſzy ſię nieukiem, to publiczną wyznał konfeſſátą z Doktorem Narodow Páwłem S. *Nihil me arbitror ſcire, præter IESVM Chriſtum & hunc Crucifixum*: miał náoſtátek doskonáłą wolą, *velle*, Patryárchá dźiśieyſzy BENEDYKT Swięty. Słuchaymyż co ſię ſtáło: zoſtáie ná puſzczy, áż przez czártá w żądzách ćieleſnych ſwoich, czuie wielką do grzechu pobudkę, trzebá ſię było mężnie z nieprzyiaćielem potkáć, álbo ſwą wolą ná łup pożądány oddáć.

Biderm. *Pugnaret iaculo, iaculum ſi miſſile haberet,*
Haſta foret ſtrages, Cypridis haſta foret
Arcus adeſſet opem tenſo petiiſſet ab arcu.

Ale że tego nie było Oręża, coſz tedy czyni młody *Antagoniſta*, oto udáie ſię do ćiernia! do ćiernia! y ták tą bronią zgromił

mił y ukłoł nieprzyiaćielá swego, że mu więcey ná potym polá wypowiedźieć nie chćiał. Mogł tam ná ten czás cuglow BENEDYKT własney popuśćiwszy lubośći, co się podobáło to czynić, *sic volo, sic iubeo, stat pro ratione voluntas*; á iákże y tey swobodney pozbył swoiey woli: *Velle*, oto ią Zakonnym zwierzat posłuszeństwem przyćisnał, y żeby się *liberè* po świátowych nie wagowáłá obiektách, surowym ią przykrępował práwem: á nie wielesz to opuśćił, bárdzo wiele, popiera tego słodko mowny Bernard, *Multum deseruit, qui voluntatem habendi dereliquit.* A iákże mu się iuż tá chwalebna nádgrodźiłá *prodigalitas*? Wiem dobrze czego náucza THOMASZ Swięty, że *prodigus dum multa inutiliter consumit, de facili ad egestatem pervenit*, Ale że moy dźiśieyszy Prodigáliſtá BENEDYKT S. cokolwiek rozdał, rozszáfował, dla BOGA utráćił, *non inutiliter* to *consumpsit*, toć też nie mogł przyiść *ad egestatem*, do niedostátku, y ćięszkiey penuryi, á záczym y pomienione zdánie Doktorá Anielskiego, nie ma się tu bynamniey regulowáć do BENEDYKTA S. *Plutarchus* też niechay się więzyk swoy ukąśi, ktory ták powiedział: że *insolitum est miraculum, prodigum videre felicem*, bo wolę wierzyć Chrysologowi S. ktory popieráiac moiey propozycyi, náucza: *Sancti vendendo comparant, recondunt erogando, & dum effusè amittunt* (ázasz to nie iest *prodigalitatis actus? effusè amittere*;) *& dum effusè amittunt, acquirunt*, ázasz to nie profit? nie chwalebna rozrutność? ktora że się wdźiśieyszym Prodigáliśćie BENEDYKCIE Swiętym oczywiśćie wydáie, záczynam tego, bez żadnego cudu iáko chćiał *Plutarchus*, probowáć: Naprzod zá *esse* ná pozor tylko, bo według świátá *gloriosum*, w Zakonną kommutowáne żáłobę odebrał, y w Niebie y ná źiemi niewypowiedźiána rekompensę. Vmiera BENEDYKT S. ász ieden Zakonnik w Klasztorze Iego widźi duszę Oycá swego nigdy niepoięta, wszystkę obtoczona świátłośćią, drugi záś Zakonnik w dálekiey kráinie, widźi z Celli Oycá S. ász do Niebá drogę bárdzo pięknie przybraną y świętną, przy ktorey stárzec iedē sędźiwy ná cały głos wołał: *Hæc est via, quâ Dilect⁹ Dño, Cælum BENEDICTVS ascendit.* Owoż za znikome świátá tego dla miłość ći IEZVSOWEY porzucone dobrá, ma BENEDYKT S. *in gloria Sanctorum esse incommutabile visionis beatificæ.* Xerxes Krol Perski wyprowádźiwszy w polá obszerne *Abydos* (iáko *Hellesponsus* świádczy) wybráney młodźi, práwie nieźliczone Woyská, y spoyrzawszy po nich, zápłákał; dla tego że z nich

2. 2dæ q. 119. a. 3.

S. Chrys.

A. D. 542.

Hier: Epistol: ad Heliodorum. żadnego po ſtu lat nie miał oglądáć, *fleſſe dicitur, quod poſt centum annos, nullus eorum, quos tunc cernebat, ſuperfuturus eſſet.* BENEDYKTOWI S. ieſzcze żyiącemu ná świećie Pan IEZVS *vivæ vocis oraculo*, ten konferował przywiley, że *Institutum* iego áż do końcá świátá ſtáć, y że ſię zá Wiárę, zá Religią pod czás Antychryſtowey perſekuciey opponowáć będźie, y wielu chwieiących ſię w Wierze prawdźiwey utwierdźi: Azaż to nie piekne y nie chwalebne *eſſe*, kiedy *Antoniemu Iepez* ták názwánemu Hiſtorykowi, Zakonu S. BENEDYKTA, piąćiudźieśiąt tyśięcy Swiętych, zda ſię bydź máły poczet; zda ſię bydź tego ſenſu y *Arnoldus* poważny, gdy ták exklámuie:

Arnoldꝰ. *O quàm plures ſinè mitra refulſere inde citra Prælati Eccleſiæ, Quotque ſanctæ moniales, Conſorores & ſodales degunt ſpecialiter; Non eſt meæ facultatis compenſare dicta ſatis ac ſtylo diſſerere.*

Homil. 9. de S. Benedicto. Y ztąd ći *Petrus Damianus* zádźiwiwſzy ſię, ták mowi. *Solus iſte militarem manum excelſo Principi cæteris abundantiùs præſentabit, & Monachorum turmis Angelorum more viventibus, Cælorum adimplebit Palatia.* Idą WW. Oycowie Bernárdyni czáſu pewnego ná Alwernią nie dáleko Tyńcá, Konwentu ſwoiego, y gdy mijáią Tyniec, obaczą dwie iáſne Kolumny *Ex Ann: Tynecen.* nád Kápitularzem Klaſztoru Tynieckiego, zádźiwiwſzy ſię, poczną BOGA prośić, coby to były zá ognie? wźięli informácyą z Niebá, że tám dwoch Swiętych dotąd niewiádomych leżą Ciáłá ták iáſne, iáko owe Kolumny ogniſte, y prawdźi ſię, bo piſzą, że do tegoſz Kápitularzá *propter reverentiam* żaden obſes nigdy wniść nie może: przyznam ſię że y to piekne *eſſe.* Błogosłáwi BOG Abráhámowi, y záraz go áſſekuruie, że po-*Gen. 17.* tomſtwo iego, wielu Narodom pánowáć będźie sławnie; *Ponam te in gentibus, Regesq; ex te egredientur.* BENEDYKTOWI Swiętemu ieſzcze obfićiey toż błogosłáwieńſtwo, to *eſſe* raczył konferowáć, kiedy ták wiele Ceſarzow, Krolow, Xiążąt rozmáitych, ktorzy obſzernym pánowáli Narodom, porzućiwſzy *Sceptra* Krolewſkie, y Korony Ceſarſkie, do Iego ſię cele ućiekli, drogi zbáwienney ſzukáiąc, y do Páná BOGA ſwe-*Eccl: 9.* go mowiąc; *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam:* Y ták tym duchem wzbudzony *MICHAŁ* I. Ceſarz Konſtántynopolitáński poſpieſzył ná pokutę do Kláſztoru BENEDYKTA S. Poſpieſzył y *Anaſtaſius* II. *Theodoſius* III. *Hugo Iſaacyus Lotarius,* Ceſárze Rzymſcy. Toż uczynił y *Raymirus* Krol Arágoński, *IAKVB* Krol Wálencki, *KARZEŁ* Krol Fráncuski, *Ceolulphus* Krol Angielski, *Trybellius* Krol Bulgárski, *KAZIMIERZ* Krol

Krol Polski, ktory ten tu Klaſztor wyſtáwił, y prowentámi obſzernemi, iáko Krol choyny w Roku 1044, opátrzył. Czytáć tylko Księgę *Beneficiorum* Diecezyi Krákowskiey, á tám się doczyta káżdy. *Caſimirus Primus Poloniæ Rex, unum fratrem ex 12. adductus ex Gallia Aaronem nomine, in Abbatem eligi aſſumiq; qui & nitore vitæ, & Religionis ſanctimoniâ præcipuus; inter cæteros habebatur, procurat.* Tenże Aáron pierwſzy Opát mieyſcá tuteyſzego, zoſtał potym Arcybiskupem Krákowskim, *in ſpe ſanctitatis* zoſtáie. Czytáć tylko y *Annales* Klaſztoru tuteyſzego, tám się nauczy, iáko *Monaſterium Tynecenſe, tantâ excellentiâ & prærogativâ à ſui exordio, perpetuò privilegiatum eſt, ut Univerſa Monaſteria, Cellæ, & loca Ordinis S. BENEDICTI ſub Provincia Gneſnenſi, & in quibuscunq; conſiſtentia Diœceſibus; jure legitimo & præſcripto ſint Abbatis Tynecenſis pro tempore juriſdictioni & ordinationi ſubjecta:* Ma tenże Klaſztor dwá Opáctwá, w Litwie Trockie, w Sląsku Orłowskie, ktore z drugiemi Proboſtwy y Prebendámi, dotąd *ſubordinantur juriſdictioni* Przeorá Tynieckiego, iáko naypierwſzego Práłatá. A czy y to nie piękne BENEDYKTA S. *eſſe?* pewnie że ieſt piękne y ná cáły świát chwalebne. Tu się pełnić muſzą słowá Izáiaſzá Proroká: *Mamillâ Regum lactaberis, & erunt Reges nutritij tui, & Reginæ nutrices tuæ.* *Iſaiæ C. 6.* Bo *Trythemius* powiedźiał: *ſi unusquisq; ſua poſſideret, tertiam partem Chriſtianitatis BENEDICTUS habere videretur.* Ale podźmy ieſzcze dáley, á obaczymy iáka też zá wyſokie *intelligere*, Wielkiemu Patryárſze BENEDYKTOWI S. w dobrowolne dla Chryſtuſá zámienione głupſtwo, rozrzutna Páná BOGA ręká uczyniłá retáliácyą; oto táka: kiedy przez śiedm wiekow z Religij BENEDYKTA, godne y wyſokiego *intelligere* pierwſzą w Rzymie ośiadáły Káthedrę *ſubjecta*, z ktorey zbáwienna ná cały świát pochodźi náuká; záſzczycáli się niegdy Bábilończykowie, że ich Monárchowie ſtudwudźieſtom y śiedmiom Prowincyom pánowáli, ále bárdźiey się záſzczycáć może BENEDYKT S. ktorego Zakonnicy Papieżámi będąc 131. ieden práwie po drugim, *à mari uſq; ad mare* wſzytkim dyrygowáli świátem, z ktorych *Innocentius* 4*tus* naypierwſzy konſerował kápeluſz czerwony Kárdynałom ná to, ażeby krwi właſney y życia nie żáłowáli zá wiárę, gdyby tego byłá potrzebá. Tenże naypierwſzy *Titulum Chriſtianiſſimi* przyznał Krolom Fráncuskim. *Caietanus Abbas.* Tenże y náſzego S. STANISŁAWA Biskupá Krákowskiego ká-

nonizował. Wynośili się ztąd, y stárodawni Rzymiánie, że od nich naywięcey Hetmánow y naywalecznieyszych wychodźiło Káwálerow, owych Iuliuszow, Pompeiuszow, Márcellusow, Lukullusow, y innych wiele ludźi godnych: z tym

Volateranus. wszytkim dáleko więcey ten Zakon BENEDYKTA S. wynośić się może, bo z ich Reguły naywięcey w Kośćiele Bożym było Rzymskich Wodzow: Było Kárdynałow, ktorzy iáko *Cardines terræ* utrzymywáli wiárę Kátholicką 198. Było Pátryárchow 50. Arcybiskupow 1600. Biskupow więcey niźli cztery tyśiące, Opátow więcey niż czternaśćie tyśięcy, to według

Wionuch. Iepez. iednych Historykow, á záś *Laurentius Zamora* twierdźi, że z tego Prześwietnego *Institutum*, było Kárdynałow sámych

L. 1. Histor. Romualdin. 2000. Arcybiskupow 7000. Biskupow 15000. więcey niż *undecim sæculorum gloriam & doctrinâ & virtute exhibentes. Progressiq; ex eodem Monachorum Ordine sunt, qui Apostolico munere complures barbaras nationes Christi jugum ferre impatientes, tandem ad Christianam fidem sponte capessendam converterunt, prodieruntq; alij, qui ob suscepta grandia pro religione certamina, sunt victores consecuti coronam Martyrij.* Dosyć godne *intelli-*

Baronius *gere*, kiedy ná iednym *Concilium* Lugduńskim we Fráncyi przy Cesárzu Michále Paleologu odpráwowánym, z sámego Zakonu BENEDYKTA S. pięćset było Biskupow, á sześćset Opátow, oprocz innych ták wielu tegoż Zakonu Doktorow, Theologow, Kánonistow, Filosofow, Scripturálistow, Máthemátykow y Historykow. Chlubili się iesżcze Grecy, że przy nich niegdy, wszytkie Atheny y Sciencye ośiádły były, y że u nich práwie sámych naywięcey Filozofow znáydowáć się miáło; ále tym bárdźiey Zakon BENEDYKTA S. chlubić się może, gdy był ten czás, kiedy po wszytkim práwie Chrześćiánskim świećie, á naybárdźiey w sámeyże tey Grecyi, we Włoszech, y w Fráncyi, *post inundationem barbarorum*, wszytkie Akademie ućichły były; BENEDYKTA S. Religia iuż przygászone náuk wyzwolonych wzniećiłá *scintillas*, kiedy przez swoich mądrych Professorow ośiecośiále utrzymywáłá *Gymnasia*, ktorych że trudno teraz

Baronius wszytkich wyliczyć, *preterimus modo illos, qui sacrarum literarum scientiâ nobiles inter scriptores Ecclesiasticos floruere*, iednego tylko wspomnię o ktorym Pòétá.

Quid non Alcuino facunda Lutetia debes?
Instaurare bonas ibi qui feliciter artes,
Barbariemq; procul, solus depellere cæpit.

Wiel-

Wielka to rekompensá o iednym tylko Kluniáckim S. BENEDYKTA Klasztorze śmiał nápisáć *Venerabilis Petrus*, że ten Klasztor był publiczną cáłego świátá skárbnicą. *Publicum Christianæ Reip. ærarium*, w ktorey BOG drogie náuk umieiętnośći zápieczętował skárby. Náostátek *velle* BENEDYKTA S. w dobrowolnę Zakonney obedyencyi záprzężone iárzmo, słuszną BOG ápprecyował y odważył táxą, kiedy go wielkiemi y niezliczonemi, zá żywotá y po śmierći wsławił cudámi. Wielki to cud, kiedy mruczącey o niedostátek y szczupły wikt Bráći, Prorockim práwie odpowiedźiał Duchem, *hodie egetis annonâ, cras abundabitis*; stáło się ták, bo názáiutrz przy Klasztorney forćie 200. korcy pszeniczney ználeźiono mąki: á gdy nie było oliwy, tylko trochę w szkláney flászce, ktorą on kazał był dáć Száfárzowi ubogim, á Száfarz dáć nie chćiał, dowiedźiawszy się BENEDYKT rozkazał, áby to wszytko co było w szpiżárni, oknem precz wyrzućić z Klasztoru, záraz uczyniono według woli iego, lecz flászká oná z oliwą przećię się nie stłukłá, lubo pádłá ná skálę, y oley się z niey nie wylał, potym go kazał ná ubogich rozdáć, á Mnichom swoim tyle ná potym oleiu, ile práwie sam chćiał, y potrzebá wyćiągáłá tego, u Páná BOGA uprośił. *Totyla* Krol Gotthow drugie *flagellum DEI*, prześládowcá Kośćiołá Bożego, gdy przed S. BENEDYKTEM stánął, zápomniawszy surowośći swoiey, áni słowá wymowić nie mogł, á on gdy go bespiecznie o tákowe okrućieństwo strofował, padł krzyżem iák báránek niewinny ná źiemię: y tu iest zkąd *velle* BENEDYKTA pochwalić: po śmierći záś gdy kośći iego święte z wszelką wenerácyą do innego grobu przenoszono, á tráfiło się w ten czás, że poprzeczną ulicą umárłego do Kośćiołá nieśiono, ledwie co się máry z márámi mijáć poczęły áż záraz on umárły powstał z trunny, począł BOGA wielbić, y że zá przyczyną BENEDYKTA S. do pierwszego przywrocony iest żywotá, przed wszytkiemi wyznał: zgołá *in vita sua fecit monstra, & in morte sua mirabilia operatus est.* Może się o nim bespiecznie mowić, co o Eliaszu, *amplificatus est BENEDICTVS in mirabilibus suis, & quis potest similiter sic gloriari tibi? qui suscitasti mortuum ab inferis de sorte mortis in verbo Domini DEI.* Ten ći to, ten BENEDYKT, o ktorym Grzegorz Wielki powiáda: że *iustorum omnium spiritus fuit in illo*: Ten ći to, ten BENEDYKT, o ktorym *Arnoldus*, że *post Sacratissima & Sanctissima Ecclesiæ Sacramenta, nihil ita in Ecclesia utile fuisse, ac Sanctorum Monacho-*

Histor V. S. B.

Eccl. 48.

Ecc. 48.

nachorum Benedictinorum Ordines & instituta. Ten ći to, ten BENEDYKT, ktory *scripsit Regulam discretione præcipuam, sermone luculentam, & præ cæteris (ut ita dicam) in singulis directivam; nam Regula Basilij satis intricata est. Regula Augustini, multum generalis, & ad particularia parum descendens: sed per Constitutiones ei additas à diversis Religionis eius Professoribus, austeritatibus & cæremoniis adornata. Regula S. FRANCISCI brevis, & propterea multa ibi præcepta scrupulis plena: sed Regula Sanctissimi BENEDICTI singula quæq; clarè describit.* O záprawdę iuż tu ſtánąć muſzę! bo *vereor tanto sub pondere lapsum*, iuż więcey o BENEDYKCIE choćbym chćiał mowić, nie potráfię; iużby mi y rzec trzebá Amen: ále ieſzcze y Was nie mogę *in particulari* zápomnieć Przewielebni á prawdźiwi Oycá BENEDYKTA Synowie, ile że mam *motivum* BAZYLEGO S. ktory ták mowi: *Sancti non indigent nostris laudibus ornari, sed nos ipsorum vitæ commemoratione indigemus imitationis gratiâ; ut enim ex igne emicat splendor, ex unguento diffunditur odor, sic ex eorum memoria ad omnes promanat utilitas.* Do Was tedy żywe Oycá ſwego portrety y kocháni Synowie mowę moię obracam, y z tym ſię záraz proteſtuię, że nie trzebá mi tu owego słow záżywáć Pòéty.

Gregor. Magn.

Te repetentem exempla tuorum
Et Pater Æneas & avunculus excitet Hector.

Virg. l. 12.

Bo wie z Was káżdy dobrze o tym, co Bernard S. powiedźiał; że *armantur filiorum animi, dum Patrum recensentur triumphi*; Nie trzebá mi tu Izáiaſzá wſpominác: *Attendite ad petram unde excisi estis, & ad cavernam laci, de qua præcisi estis,* bo ktoż nie widźi wielkiey w Was bogomyślnośći, skromnośći, Zakonney obſerwáncyi, ták dálece, że słuſznie mogę záżyć słow owych Eklezyáſtyká Páńskiego, (nieco odmięniwſzy) *Mortuus est Vester Pater, & non est mortuus, similes enim reliquit post se.* Filip Krol Mácedoński, miał iednę dźidę, ná końcu ktorey byłá gwiazdá, kiedykolwiek nią uderzył, tyle ná ćiele pokazáło ſię gwiazd, ile było dotknienia. Tákći ſię dźieie, ták częſtokroć y z Wámi Synowie BENEDYKTA S. ile z Boskiey woli y ręki ná ćiele wáſzym, ná ſercu wáſzym umartwienia y ćięſzkośći znáydowáć ſię może, tyle ſię ná duſzy wáſzey pokaże gwiazd, ktore BOG chce, ábyśćie w tym znośili doczeſnym żyćiu, dla tym lepſzego *esse*, dla tym więkſzego chwały wieczney *centuplum*. Domicyan Ceſarz kazał narobić nie máło ſtrzał złotych, z záwinio-

Isai. 51.

winionemi żeleżcámi, śiedząc w oknie gdy widźiał, że ktory iego szedł Przyiaćiel, strzelał do niego, támten rozumiał, że był ránny, áſz miásto ràny, złotą strzáłę ználazł, y z nią do domu poszedł; wie dobrze káżdy, że y Wy prawdźiwi Synowie y Przyiaćiele BENEDYKTA S. ná ten czás bynamniey nie nárzekaćie, gdy ná Was iáki nápádnie ućisk, y owszem bárdzo ćierpliwie wszelkie znośićie *adversa*, á czemusz? bo y Wy wiećie o tym, że ten iest iáko strzáłá, ktorą BOG do serca Wászego bije, dáiąc znáć, że *centuplum esse accipient.* Kiedy Szwáycárowie Woyną podbili byli Fráncuskie Krolestwo, boiąc się áby w roskoszy żyiąc, swoich nie zápomnieli kráiow, ogniem znieśli wszystko; dobrze y Wy czynićie żárliwi Synowie BENEDYKTA S. że miłośćią CHRYSTVSA palićie miłość ku źiemi, y iáko owi kompáni Vlisessá skosztowawszy źiela názwánego *Lotos*, zápominaćie domowego *esse*, to iest zápominaćie Vrodzenia, Krewnych, Bráći, Colligatow, wszystkich źiemskich ućiech; niech kto chce kocha się w źiemi, Wy iuż o nię nie dbaćie; niech komu chce smákuie świát, Wy go opuszczaćie, y słusznie; bo ten z Ezaem stárszeństwo przedáie zá trochę kásze, ten z Lyzymáchem zá kilká kropel wody Krolestwo przemienia, kto zá to, co świát pokázuie, zbywa tego, czego się powinien spodźiewáć w niebie. Michał Bonárottá Málarz wieku swego zacny, przyzwyczáiony málowáć záwsze w gorze, schylić się nie mogł nigdy ku źiemi; wiem dobrze y o tym, że y Wy máiąc záwsze oczy wewnętrzne, to iest áffektá wásze podnieśione ku Niebu, nigdyśćie ich ku źiemi nie schylili, áni schyláć będźiećie, á czemu? bo *Filij BENEDICTI estis, opera BENEDICTI facitis.* Widzę Was y uważam wielkiemi w Kośćiele Doktorámi, uważam rowną iáko y w innych Winnicách CHRYSTVSOWYCH mądrość, ále nie rowną pokorę y uniżoność. *Ingenium par cuiq; materiæ. Immo etiam maior spes publica votis.* Widzę Was w Káthedrách iáko wielkich Doktorow, w Kośćiele, w Chorze, iák nic nie umieiących, iák Benedyktow uniżonych, wielki to wielkiego *intelligere* fundáment, nie *inflans* to *scientia*, nie świátowa nádymáiąca mądrość; á zátym nie tą kilká lichych słow, nie godźinnym dyskursem, ále żyćiem cáłym moim, maćie mię swoim Pánegyrystą niegodnym. *Vos niveis superattollat fama curulibus, qua vesper atq; aurora Sacrum purpureo lavit amne crinem.* Konkluduię uprzeyme *votum* Eklezyástyká Páńskiego słowy; *florete flores sicut lilium, & frondete in gratiam, & collaudate Canticum.* Fundácya wá- Sarbievi

szá

A. Dni 1717: 7ma Februarij ...

ſzá ieſt Krolewska, (iákom iuż wyżey powiedźiał) bo od KAZIMIERZA Krolá Polskiego, toć Páńska; więc że y Wy *exaltemini in magna meritorum & honorum faſtigia*, ná ozdobę Kośćiołá y ná rátunek utrapioney Oyczyzny, bo iuż: *Nil manet ulterius, quod veſtris moribus addat poſteritas.* Ktora żem wſpomniał ſtroskána Oyczyznę, y tey zápomnieć nie mogę; ktoby chćiał ſpoyźrzeć głęboko w teráźnieyſze Polski náſzey nieſzczęśliwośći, przyznáćby muśiał, że ieżeli kto większym kiedy bydź mogł Prodigáliſta, tedy táż Polská náſzá: miáłá naprzod bárdzo piękne y chwalebne ná cáły świát *eſſe*, byłá *antemurale Chriſtianitatis*, byłá *Domina gentium*, wielu rozkázowáłá narodom, miáłá miáſtá murowáne, fortece, Zamki, Miáſteczká dobrze opátrzone, Wśi, Wioski, Ziemie, Powiáty, Woiewodztwá, Prowincye budowne y ludne, *emporia* Kupieckie, y hándle sławne intratne, miáłá honory, dobre imię, miáłá *zelum* Wiáry świętey, obſerwę Duchowienſtwá, Swiątnic konſerwácyą Boskich, miáłá y potrzebną bárdzo Páńſtwom y Kroleſtwom ſpráwiedliwość świętą, ták dálece, że iey to mogł káżdy przyznáć, co przyznał *Plato*, ktory wſzedſzy do Epiru gdy ſię pytał, coby też w tey Rzeczypoſpolitey naypięknieyſzego było? gdy mu odpowiedźiáno, że ſpráwiedliwość, odpowiedźiał: *Satis ad gloriam gentis*: owoż to ták chwálebne *eſſe*, wiedno teraz zámieniłá żáłośliwe y opłákáne puſtki ruiny, *non eſſe*, teraz tylko ślocha y nárzeka ná ſwoię niedolą, ták iáko niekiedyś pomięniony *Plato* nárzekał u Dyonizyuſzá Sycylijskiego Krolá, ten gdy ućiekſzy z támtąd, ſpytány, coby tám był zá ſtan Rzeczypoſpolitey? odpowiedźiał: *peſſimus, ſacrilegia eve-huntur, virtutes in angulo ſquallent.* Miáłá y godne *intelligere*, ták wiele mądrych Synow Koronnych, nie trzebá iey było ſzukáć Máchiáwelizmu, nie trzebá było záżywáć Cudzoźiemskiey inweſtytury, álbo mániery; owoż niewiem dla czego, czyli wiedźieć nie chce, że *noluit intelligere ut bene ageret*, utráćiłá y to *glorioſum intelligere*, głupia ſię teraz ſtáłá máłpeczka, ſámá ſobie porádźić nie może, nie wie co z tym czynić, gdy ná nię zewſząd poczną wołáć, rok po roku, *ſolve, ſolve*, zápłáć ſztraf, dymowe. Miáłá náoſtátek y znákomite *velle*, miáłá śiły domowe, miáłá *nervum belli*, mogłá káżdemu bez áleánciey y koniunkciey *armorum*, śmiele ſámá zayźrzeć nieprzyiaćielowi w oczy, mogłá dáć mężne *repreſſalia*, ach iáka iey teraz ochydá! że ſię záwczáſu nie poſtrzegłá; teraz iuż y ruſzyć ſobą nie może, choćby ſię

chćiá-

A si ad stomachum vomitiones, si ad aluum, fortem purgationem, velut eam quæ in venis, per vrinas debere vacuari admonet, docens nos diuersos purgãdi modos, variasque partes, quibus repurgari ille humor possit, prout in vna magis, quam in alia abundat parte, & prout ad hanc, non ad illam tẽdere videtur. A liene autem vbi fomes, & minera huius febris, per patentem ductum (de quo tamẽ ambigitur, cum Auicenna velit esse venam stephanicam, seu coronariam dictã, & Gal. in lib. de vsu partium vas dicat esse breue, seu venosum a summo prope lienem ramo ad ventriculi fundum protensum) humorem melancholicum, cuius metropolis lien est, transmitti ad ipsum vẽtriculum, vbi maxime progresso morbo iam multũ extenuatus fuerit, & natura superior, nemo puto inficias ibit. Ex hoc velim obiter intelligas alterius quæsiti solutionem, quoniam & quæ ab B alijs affertur mihi non vndique placet, vtpote nimis communis, & quæ non tam quartanæ, quam quotidianæ etiam febri conuenire potest; ex qua nimirum causa in quartana appetitus ab initio diminutus sit, & post initium maximus, vt experimento constat, & docuit Hipp. 7. epid. exemplo Onesia nacti, & Polychari; respondetur enim a Mercuriali, & aliis, quia initio ventriculus oppletus est pituita, quæ appetitum hebetat, & qua consumpta, progressu febris, appetitus excitatur; Verum huiusce rei vera causa, ni fallor, est, quia progrediente quartana, humor melancholicus, qui iam incipit a natura expelli, a liene in vẽtriculũ reijcitur, qui cum austerus sit, & frigidus adstringendo, & corrugãdo ventriculi os, appetẽtiam excitat, quæ torpet ante commeatum humoris, propter causas non ita supra allatas; ex sola enim pituitosorum succorum consumptione anorexia quidẽ cessaret, sed nõn tã magna excitaretur appetentia. Quã propter puto ego C Gal. imperare ea, quæ vomitum prouocant in quartana, vt per os quoq; melancholici humoris febrem producentis portio extra feratur, ideoque ad validum, etiam vomitorium ex veratro albo deuenit, quod forte nimis alicui videri posset, si de expurgandis solum humoribus pituitosis in ventre contentis intelligi vellet. Addamus, quod si Gal. ad expurgandas tantum vẽtriculi cruditates vomitorium in quartana imperasset, multo ante morbi statum id fecisset, nec coctionis notas expectasset. Præterea id factum ab eo esset, ante quam diuretica præscriberet, non post, quia cum diuretica calida sint, tenuiumque partiũ, ideo non prius sunt adhibenda, quam prima regio dicta excrementis vndique expiata sit, ne secum illa rapiant, obstructionemque augeant. Confirmat nostram D sententiam quod subiungit Gal. eos, qui ad vomitum nõ sunt idonei, quales qui presso, angustoque sunt pectore quique vomere non consueuerunt, vehementius per inferiora purgandos esse, supplendumq; per infernum ventrem, quod per vomitiones negatum est. Nam & hæc clare indicant ipsum ad humorem melancholicum respicere, non ad crudos primarum viarum succos, quem pariter humorem deorsum semper ducendum esse vult, iuxta id quod supra ex eo, & Hipp. ostensum fuit, nisi tamen adeo feratur, quia tũc quo natura vergit, eo deducere oportet, quod miror non animaduertisse viros Clarissimos. Ad id vero, quod obijci posset, quartanarios multos liberari vomitibus pituitosis non melancho-

125
ſkich
wſzy
ili.

Mo

Swiętá MARYA M
NA NIES

℣. IEZU, MARY
Niech w ſercu &c.
℟. Amen.
℣. Boże poſpieſz ſię &c.
℟. Pánie pokwáp ſię &c.
℣. Chwałá Oycu,
℟. Iak byłá ná

H

Co am c? ty za
ley miłoś
ś mieczem
bramá ... *zona.*
men.